

FT32

Kuduz Riskli Teması Olan Çocuk Hastaların Değerlendirilmesi

Uzm. Dr. Aysun Tekeli, Uzm. Dr. Betül Öztürk, Prof Dr. Can Demir Karacan

SBÜ Dr. Sami Ulus Kadın Doğum, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Acil Kliniği, Ankara

GİRİŞ:

Kuduz sıklıkla kuduz olan hayvanın ısırmasıyla insanlara geçen virusun yol açtığı ölümlerle sonuçlanan ensefalomyelit oluşturan zoonotik bir hastalıktır. Dünyada ve ülkemizde halen önemini koruyan bir halk sağlığı sorunudur. Ülkemiz için hayvan ısırığı sıklığı bilinmese de, Amerika Birleşik Devletleri'nde tüm acil servis başvurularının %1'ini oluştururken, gelişmekte olan bir ülke olan Hindistan'da hastaneye yapılan çocuk hasta başvurularının %4,6'sını hayvan ısırıkları oluşturduğu bildirilmiştir. Korunma yaklaşımları hayat kurtarıcıdır ve kuduz riskli teması olan herkese temas sonrası profilaksi uygulanmalıdır. Kuduzda inkübasyon süresi çok değişken olduğundan, riskli temas sonrasında aradan geçen süreye bakmaksızın temas kategorize edilerek uygun profilaksiye başlanmalıdır. Erken ve önerilere göre uygulanan temas sonrası profilaksi %100 etkindir. Kuduz riskli temas profilaksisinde en önemli adım yara bakımıdır. Tüm riskli ısırıklarda antibiyotik profilaksisi verilmelidir. Tetanoz ve kuduz aşısı / immünglobulini güncel rehberlerin önerdiği şemaya uygun yapılmalıdır.

Bu çalışmada, hastanemiz Çocuk Acil Kliniğine kuduz riskli teması ile başvuran olguların klinik, demografik özellikleri ve aşılama şemalarını araştırmak amaçlanmıştır.

GEREÇ YÖNTEM

SBÜ Dr. Sami Ulus Kadın Doğum, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Acil Kliniği'ne Ağustos 2016- Ağustos 2018 arasında kuduz virüsü ile temas riski nedeniyle başvuran hastaların tıbbi kayıtları geriye dönük olarak incelendi. Hastaların demografik bilgileri, yaralanma yerleri, maruziyet kaynakları, tetanoz / kuduz aşısı ve immünglobulin yapılma oranları değerlendirildi. Hastaların değerlendirilmesinde, tedavilerinin ve profilaksilerinin planlanmasında T. C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Kuduz Saha Rehberi kullanıldı. Veriler ortalama \pm standart hata ve % ile ifade edildi.

BULGULAR

Toplam 177 hasta kuduz virüsüyle temas riski nedeniyle hastanemiz acil kliniğine başvurdu. Hastaların yaş ortalaması 7.6 ± 4.4 yıl ve % 58.8'i erkek idi. Yaralanma yeri sırasıyla üst ekstremiter %51.6, alt ekstremiter %27, yüz % 10.6, gövde %5.7 ve birden fazla yerin yaralanması %4.9 idi. Maruziyet kaynağı % 50.8 kedi, %46.3 köpek, %1,7 at ve %0.6 yaras ve fare idi. Kuduz riskli temas en fazla yaz %28.8, en az kış %15.8 mevsiminde olmuştur. 80 hastada (%45.2) derinin hafif sıyrılması görülürken; 97 hastada (%54.8) deriyi zedeleyen ısırma ve tırmalama görüldü. 48 (%27.1) hayvan gözlem altında, 32(%18) hayvan sahipli ve 2 hayvan (kedi, yaras) öldürülmüş idi. Olguların %61'i riskli temas kategori 3 olarak değerlendirildi, kuduz aşısı ve immünglobulin yapıldı. Hastaların 18'inin (%10.2) aşılarını eksik bıraktığı veya başka bir merkezde devam ettiği gözlemlendi. Tetanoz aşısı 49 hastaya (%27.6) yapıldı, tetanoz immünglobulin ihtiyacı olmadı.

TARTIŞMA

Ölümcül zoonotik enfeksiyonlardan biri olan kuduz engellenebilir bir hastalık olmasına rağmen önemini tüm dünyada halen korumaktadır. Kuduz hastalığında, klinik bulguları geliştikten sonra özgün bir tedavisi olmadığı için korunma yaklaşımları hayat kurtarıcıdır. Dünya Sağlık

Örgütü verilerine göre her yıl 15 milyondan fazla insan kuduzdan korunmak amacıyla temas sonrası aşılanmaktadır. Olgularımızın hepsine rehberine uygun kuduz aşısı yapılmıştır. Ülkemizde yapılan çalışmalarda hayvan ısırığına maruz kalan hastaların yaklaşık yarısını çocuk hastalardır. Çalışmamızda değerlendirilen çocukların ortalama yaşı 7.6 yıldır. Son dönemde Derinöz ve Akar'ın yapmış olduğu çalışmada da hayvan ısırıklarının en sık 11–15 yaş grubunda görüldüğü bildirilmiştir. Ülkemizde yapılan diğer benzer çalışmalarda da 6–15 yaş arası çocukların hayvan ısırıklarına en sık maruz kalan yaş grubu olduğu saptanmıştır. Yapılan çalışmalarda başvuran kuduz riskli temas vakaları en çok erkek cinsiyette ve yaz mevsiminde görüldüğü tespit edilmiştir. Çalışmamızda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Yaralanma yeri en sık ekstremitelerde %78.6 olduğu tespit edildi. Literatürdeki çalışmalarda da, hem erişkin hem çocuklarda en sık ısırılan bölgenin genellikle ekstremitelerde olduğu bildirilmiştir. Çalışmamızda riskli kuduz temasının daha çok (%82) sahihsiz kedi ve köpek ile olduğu görülmektedir. Ankara'da 2005–2009 yılları arasında meydana gelen ve bildirim yapılan toplam 25,480 hayvan ısırığının %79,1'inden köpekler, %19,9'undan kediler sorumlu bulunmuştur. Kuduz hastalığının önlenmesinde, sahihsiz hayvanların aşılanması ve düzenli denetimlerinin yapılması, rehberine uygun aşı ve immünglobulin tedavisi, toplumun hastalık ve korunma konusunda eğitimi önemlidir.

Kaynaklar

1. Ellis R, Ellis C. Dog and cat bites. *Am Fam Physician* 2014;90:239–43.
2. Samanta M, Mondal R, Shah A, Hazra A, Ray S, Dhar G et al. Animal bites and rabies prophylaxis in rural children: Indian perspective. *J Trop Pediatr* 2016;62:55–62.
3. Temiz H, Akkoç H. Evaluation of 809 cases applicated to a rabies vaccination center of Diyarbakır Government Hospital. *Dicle Tıp Dergisi* 2008;35:181–4.
4. Söğüt Ö, Sayhan MB, Gökdemir MT, Kara HP. Türkiye'nin Güneydoğusunda önlenbilir bir halk sağlığı sorunu: Kuduz riskli temas olguları *JAEM* 2011;1:14–7.,
5. Derinöz O, Akar T. Bir üniversite hastanesi çocuk acil servisine başvuran hayvan ısırıkları olguları. *J Pediatr Emerg Intensive Care Med* 2017;4:22–6.
6. Aksoy M, Demirbaş B, Maden F ve ark. Ankara İlinde 2005– 2009 yılları arasında görülen şüpheli ısırıkların ve kuduz aşılmasının değerlendirilmesi 3. EKMUD Kongresi, Ankara 12–16 Mayıs 2010, Kongre Özet Kitabı s:199.
7. World Health Organization. Rabies. Fact sheet. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs099/en/>. [accessed 16.09.2017].
8. Willoughby Jr RE. Rabies virus. In: Long S. S., Pickering L. K., Prober C. G. eds. *Principles and Practice of Pediatric Infectious Diseases, 4th ed.* Churchill Livingstone: Pennsylvania, 2012:1145–9